

Авторска справка

за приносния характер на научните трудове

на гл. ас. д-р Тина Георгиева

Изследванията ми са насочени към развитието на руската обществена мисъл през XIX в., анализ на формулираните в средите на имперския образован елит идейно-политически концепции и еволюцията, която те търпят във времето; към проучване на двустранната връзка „политика-идеология“: влиянието на идеологията върху вътрешната и външната – официална и неофициална - политики на Русия, както и на въздействието, което промените в международната ситуация и във вътрешнополитическия курс оказват върху нагласите на обществото и издиганите от него концепции.

I. Консерватизъм и национализъм в Русия (втората половина на 60-те - средата на 80-те години на XIX в.) Изд. Фабер, 2015, 312 стр.

Монографията разглежда възникването на две основни идеологически течения в руската обществена мисъл – неоконсерватизма и национализма през втората половина на XIX век. Първата част от нея цели да представя онзи набор от идеи, които биват формулирани през изследвания период и които залягат в основата на консервативната идеология, известна още като „охранителство“. Разгледана е идейно-политическата програма на консерватизма, отношението на неговите представители към провежданите в Русия всеобхватни вътрешни реформи . Анализира се отношението на консерватизма към принципите, защитавани и налагани от реформаторския екип на император Александър II, към новосъздадените институции и към модернизираща се Русия като цяло. Възгледите на консервативния лагер са представени в съпоставка с либерално мислещите среди в руското общество. Стремехът ми е бил да изляза от рамките на традиционното представяне на отделните идеолози на руското охранителство, но да потърся общите идеи и принципи, които повечето от личностите, признавани за създатели на руския консервативен проект, приемат и подкрепят.

Втората част от книгата е посветена на раждането на руския национализъм като идейно-политическо движение. Разглеждат се защитаваните от него възгледи и концепции; представят се проблемите, които лидерите на руския национален дискурс поставят пред обществото и мерките, които те предлагат за тяхното разрешаване.

Книгата се базира както върху публикувани и известни източници, така и върху по-малко популярни и непубликувани материали от руските архиви. Освен тях изследването се основава и на голям брой периодични издания, публицистични, полемични, пропагандни и мемоарни материали, които създават по-точна представа за обществените настроения и духа на епохата.

Като приносни моменти на изследването виждам :

1. Анализ на принципите на руската консервативна доктрина през втората половина XIX век.

Във фокуса на изследването са онези възгледи и идейни конструкции, които представляват фундамента на постреформения руски консервативен проект. Представени са водещите постулати, издигнати от неоконсерватизма и тяхната обвързаност с практическата политическа програма, защитавана от неговите идеолози. Проследена е еволюцията във възгледите на дясно мислещата общественост, потърсени са връзки с идеологическите концепции от предходния период. Изследвана е, от една страна, приемствеността на неоконсерватизма с формулираната през 30-40-те години на века теория за официалната народност и влиянието на казионната имперска доктрина от времето на император Николай I върху „охранителството“ от втората половина на века. Проследена е и появата на нови концепции, които се включват като неизменна част от руския консерватизъм през посочения период: за интелигенцията като антинародна сила и неруски елемент, мотивът за „външната заплаха“ и измяната“ като неизменна част от политиката за модернизиране на Русия по европейски модел; наличието на силни антилиберални и антикосмополитни настроения сред дясно ориентираните среди в империята. Откроява се взаимовръзката между реформаторската дейност на Александър II и възникването на новото охранително течение в руската обществено-политическа мисъл. Направен е опит да се покаже как горепосочените идеи се отразяват върху практическата програма, която представителите на руския консерватизъм изработват и как те се инкорпорират в плановете, защитавани от идеолозите на дясното.

2. Открояване влиянието на славянофилските идеи върху консерватизма и национализма в постреформена Русия.

Специален акцент в книгата е поставен върху значителната роля, която идейно-политическото течение на славянофилите оказва както върху постреформения руски консерватизъм, така и върху зараждащия се руски национализъм. Представени са водещите тези, които идеолозите на дясното в Русия през втората половина на века възприемат от представителите на московския кръжок – такива като мисълта за изначалното противопоставяне на Русия и Западна Европа, за антитезата „народ-интелигенция“, за народа като основен творец на историята и пазител на руската самобитност. Наред с това се анализират принципните разлики в програмите на охранителството и на постреформеното славянофилство в лицето на техния идеолог Иван Аксаков и на кръга около издаваното от него списание „Русь“: тези разлики се изразяват в отношението им към реформаторския курс на Александър II и следваните от него принципи, към създадените в резултат от политиката на модернизация институции и към резултатите от тяхната дейност, в оценката на резултатите от тяхната дейност и на цялостното развитие на Русия и на нейното състояние.

Отбелязана е и водещата роля, която лидерите на славянофилството като Юрий Самарин и Иван Аксаков изиграват при формулиране на основните тези на руския национален дискурс и на предлаганите политики, обосновавани от него – по отношение на Прибалтика, Полша и Украйна, по еврейския въпрос.

3. Задълбочено изследване на периода от втората половина на 60-те до средата на 80-те години на XIX.

Историческата наука традиционно обръща повече внимание на последните две десетилетия от XIX в. и първите години на XX, в. като на период, когато се прави опит за практическо осъществяване – частично или пълно – на консервативните и националистически идеи в управлението на империята. Настоящата монография се концентрира върху по-ранния период, главно защото считам, че именно това е времето, когато знаковите възгледи и на „охранителството“, и на руския национализъм за пръв път ясно се формулират, получават гражданственост и се оформят в относително цялостна идеологическа програма. Това е също така времето, което и консервативната, и националистическата концепции все още се намират

в своеобразна опозиция, а техните представители активно се стремят към популяризиране на идеите и си сред обществото и управляващия елит. Стремил съм се да представя изграждането на консервативната доктрина в контекста на случващите си в този период събития, в пряка зависимост от провежданата политика.

4. Представяне на идеологията на руския национализъм.

Текстът проследява водещите идеи, които зараждащият се руски национализъм формулира и с чиято помощ неговите представители настояват за коренна промяна в имперската политика по отношение на неруското население и неруските области на Русия. Изложени са основните въпроси, които руският национален проект набеязва пред имперската власт – положението на Прибалтика, Финландия, Полша в рамките на империята, еврейският въпрос и др.; както и решенията за тях, които той предлага. Текстът анализира особеното значение, което придобива „полската тема“, връзката между полския, украинския и галицийския проблеми, както и представата за „другата Русия“ (Русия извън Русия) в контекста на руското национално движение и на неговите възгледи.

II. Втората група изследвания, с които кандидатствам в конкурса, са посветени на анализа на конкретни моменти от вътрешната и външната политика на съвременна Русия.

1. The Crimean War and the Fate of the Balkan Peoples in Russian Public Opinion. - Etudes Balkaniques, 2007, № 4, стр. 55-65.

Текстът проследява отношението на различните среди в руското общество към избухналата война; анализира значението, което представителите на руския образован елит придават на военния конфликт в контекста на техните възгледи и в зависимост от целите – вътрешно- или външнополитически, които според тях стоят пред Русия.

2. Le schisme Bulgaro-Grek dand le idees de Constantin Leontiev. - Etudes Balkaniques, 2010, № 3, стр. 92-107. Същият текст на български език е „Българо-гръцката схизма в представите на Константин Леонтиев. -Гърция, България, Европа. Културно-исторически връзки в Ново време. Сборник в чест на проф М. Жечев. София, 2011 г., стр. 264-275.

Статията представя отношението на руския философ и публицист Константин Леонтиев към българо-гръцката църковен конфликт през 60-70-те години на XIX в., а чрез неговите възгледи – и значението на схизмата като препятствие пред опитите на Русия да се презентира като лидер едновременно на славянския и на православния свят.

3. **Образът на Цариград (Константинопол) в руското общество през XIX в. - Балканите. Модернизация, идеи, идентичности. Сборник в чест на проф Н. Данова София, 2011 г., стр. 639-653. Същият текст на гръцки език е „Η εικόνα του Τσάριγραντ (Κωνσταντινούπολης) στη ρωσική κοινωνία κατά τον 19ο αί“. - Τα Βαλκάνια εκσυγχρονισμός, ταυτότητες, ιδέες. Συλλογή κειμένων προς τιμήν της καθηγήτριας Νάντιας Ντάνοβα, Ηράκλειο, ΠΕΚ, 2014, σ. 675-690.**

Текстът разглежда мястото, което Цариград (Константинопол) заема в разнообразните идейно-политически концепции, изработени и популяризирани от представителите на руското общество през XIX в., както и ролята, която му се придава в рамките на техните представи за бъдещата външна и вътрешна политика на Русия.

4. **Мисията на Русия във възгледите на Константин Леонтиев. - Русия, Европа, светът. Сборник. София, 2012 г., стр. 96-104.**

Изследвайки възгледите на Константин Леонтиев, статията излага еволюцията на идеята за руската самобитност и превръщането ѝ в подчертано консервативен, анти модерен продукт с ярки антизападни, антиевропейски характеристики.

5. **Полският препъни-камък в славянската мисия на Русия. - Провалите в историята. Кюстендилски четения 2010. София, 2012 г., стр. 153-167.**

Статията представя взаимовръзката между разпространената сред имперския елит вяра в славянската мисия на Русия и отношението на руското общество към Полша. Изложени са различните мнения относно политиката, която Русия трябва да следва спрямо Полша и позицията на официалната власт към полската национална идея и към процесите на национално възраждане сред останалите славянски народи. Наличието на Полша в рамките на империята не позволява на

Петербург да включи идеята за Русия като лидер на славянството в арсенала на идеологическите си средства.

6. България и Балканите в руските обществени представи през 30-50-те години на 19 в. - Българското възрожденско общество – проблеми, борби и постижения. Сборник в чест на проф. Маждракова. София, 2012 г., стр. 371-382.

Текстът проследява натрупването на познания за Балканите сред руското общество и формирането в него на специфични представи за настроеността на балканските народи и за отношението им към Русия. Подчертава се връзката между развитието на руските национални идеи и начина, по който имперското общество възприема славянското и православно население на полуострова.

7. Литература и политика: сблъсъкът „свое“ – „чуждо“ в оценката на руските писатели. – Класика и канон в руската литература. София, изд. Факел, 2013, с. 109-118.

В статията се анализира ролята на писателите в идеологическите дебати, водени в руското общество през втората половина на XIX в.; как се възприема и тълкува литературата от представителите на различните – либерални или консервативни - кръгове от елита. Акцентира се върху дълбоката политизация на имперското общество, която превръща литературните спорове в разглеждания период в своеобразни политически дебати за бъдещото развитие на Русия, за смисъла и степента на нейната модернизация.

8. Русский взгляд на войну 1877-1878 гг. - Etudes Balkaniques, 2014, № 3, с. 40-58.

Текстът коментира значението, което руското общество придава на руско-турската война 1877-1878 г. Представени са идеите, които патриотичните, славянофилски среди лансират в периода на Източната криза като се акцентира върху еволюцията на тези идеи към нарастване в тях на консервативните, изолационистки, антизападни нагласи.

9. Инакомислещите и властта в имперска Русия през 19 в. – Историческо бъдеще. 2014, Кн. 1-2, стр. 73-92.

Изследване на отношението на властта в Русия през XIX в. към инакомислието, на опитите на управляващите да контролират обществената активност, начините и средствата, използвани от тях за ограничаване на свободния обмен на идеи, неинспирирани от държавата и противоречащи на официалната имперска доктрина.

10. The Idea of Slavic Unity in Russia – Interpretations and Evolutions during the 19th Century. - Etudes Balkaniques, 2015, № 3, 30 стр. (под печат; приложена е служебна бележка).

Текстът е посветен на идеята за славянска общност, придобила популярност в руското общество през XIX в.: с акцент върху специфичната ѝ руска интерпретация и върху еволюцията, която тази мисъл претърпява пред втората половина на века в Русия. Анализират се настъпилите изменения в руските представи за славянство и за славянската мисия на империята, които отговарят на промените в настроенията на руското общество през постреформения период.

11. The Young Turks Revolution and the Changes in Russia`s Balkan Policy. – В: „The Young Turk Revolution and Ethnic Groups in the Balkans“, Isis Press, Istanbul, 2015, 10 стр. (под печат, приложена е служебна бележка).

Статията разглежда влиянието на младотурската революция от 1908 г. и на последвалите събития на Балканите върху външната политика на Русия, както и върху обществено-политическите нагласи на имперския елит. Представени са дипломатическите акции на Петербург и подновения в руското общество дебат относно целите и задачите на балканската политика на империята.

12. Антигерманските настроения в Русия – корени и прояви. – В: „Първата световна война век по-късно: кризи, конфликти и дипломация в Голямата война“, 15 стр. (под печат; приложена е служебна бележка).

Изследване на корените на антигерманските настроения сред руското общество, причините за тяхното нарастване през втората половина на XIX в. и разнообразните прояви на тези настроения. Внимание се обръща на връзката на „антигерманизма“ с развитието на руската национална идея, с представата за Русия като самобитна цивилизация и за вярата в особената ѝ мисия в историята на човечеството.

13. Руският консерватизъм и проблемът Изток-Запад. - Сборник в чест на проф. Мария Радева, 16 стр. (под печат; приложена служебна бележка).

Текстът представя особеностите на постреформения руски консерватизъм, акцентирайки върху засилените антимеритни, антибуржоазни черти в него. В по-разширен вариант проблемът е изложен в монографията „Консерватизъм и национализъм в Русия (втората половина на 60-те - средата на 80-те години на XIX в.“.

John D. Basil. Church and State in late Imperial Russia: Critics of the Synodal System of Church Government (1861-1914). Minneapolis, Univ. of Minnesota Press, 2005. - Etudes Balkaniques 2007/4, с. 174-177.

Рецензия на книга, посветена на изследване върху реформите в руската църква в периода 1861-1914 г. и възгледите за нейното бъдеще, формулирани в имперското общество и управляващи.

Ангел Н. Николов, Лора А. Герд. „П. А. Сирку в България (1878-1879)“. АИ „Проф. Марин Дринов“. София, 2013. – Исторически преглед, год. 69, Бр. 1 / 2 (2013), стр. 215-217.

Рецензия на книгата за пътешествието на руския учен П.Сирку в българските земи.